

FORLIKS RÅDENE – EN TRUSSEL MOT RETTSSIKKERHETEN

I 1995 feiret forliksrådsordningen 200-års jubileum og mange vakre ord ble sagt i den forbindelse.

Etter min oppfatning burde man benyttet anledningen til å nedlegge hele institusjonen.

Som aktør i domstolene i snart 25 år, anser jeg forliksrådsordningen som det største problem i norsk rettsvesen. Forliksrådene skaper ofte store problemer på grunn av manglende juridisk kunnskap. Å bringe en sak inn for forliksrådet er alltid et stort sjansespill, fordi man aldri vet hva forliksrådet kan finne på, selv med den enkleste sak.

Jeg vil nedenfor komme med noen eksempler fra forskjellige forliksråd på østlandet, alle erfart av advokater ved vårt kontor:

Eksempel 1:

Klager var et aksjeselskap. Advokaten møtte i forliksrådet egenskap av styreformann, og traff motparten og motpartens advokat på venterommet. De ble der enige om et forlik. Når det ble deres tur ble forliksrådet bedt om å protokollere forliket. De fikk imidlertid klar beskjed om at de ikke måtte tro at de måtte komme til forliksrådet og fortelle forliksrådet hva de skulle gjøre. Forliksrådet avsa deretter dom som avvek betydelig fra den inngåtte avtale.

Eksempel 2:

En advokat møtte i forliksrådet i forbindelse med en sak hvor en statlig instans var klager. Den statlige instansen møtte med jurist uten advokatbevilling. Advokaten appellerte derfor til forliksrådet om også han kunne få være til stede, for å representere klienten under forliksforhandlingene. Han fikk lov til det, under forutsetning av at han forholdt seg taus. Forhandlingene endte med en avtale om at hans klient skulle betale et beløp som var betydelig lavere enn det opprinnelige kravet. Under protokollasjonen av forliket føyde forliksrådet til på eget initiativ, at dersom min skyldneren ikke betalte beløpet innen forfall, gjenoppsto det opprinnelige kravet. Min kollega protesterte, og ga uttrykk for at det slett ikke var avtalt. Han fikk da beskjed om å forholde seg i ro, og da han gjentok sine protester ble han truet med at forliksrådet ville tilkalle politiet dersom han ikke avsto fra ytterligere kommentarer.

En stund senere opplevde en annen advokat ved kontoret akkurat det samme. Under protokollasjonen av et forlik tilføyde forliksrådet, på eget initiativ, uten at det engang var omsnakket av partene, at det opprinnelige krav gjenoppsto ved mislighold. Da advokaten protesterte, forklarte forliksrådets formann hans klient at advokaten gav lovstridige råd, fordi at opprinnelige krav gjenoppstår ved mislighold av forlik, var lovfestet!

Eksempel 3:

Klager hadde fått uteblivelsesdom i forliksrådet, og etter at dommen var rettskraftig ble det begjært utlegg. Da utleggsforretningen skulle avholdes, mer enn tre måneder

etter at uteblivelsesdommen var avsagt og mer enn to måneder etter at den var rettskraftig, skrev innklagede til forliksrådet og begjærte oppfriskning. Innklagede innbetalte saksomkostningene.

Innklagede opplyste at hun hadde fått dommen forkynt kort tid etter avsigelsen, og at hun var klar over at hun hadde oversittet én-månedensfristen for å begjære oppreisning for oversittelse av fristen til å begjære oppfriskning fordi hun ikke hadde hatt tid, men ba likevel om å få oppfriskning. Dette ble uten å forelegge spørsmålet for klager og uten ytterligere argumentasjon akseptert av forliksrådet.

Advokaten ble opprørt, og skrev til forliksrådet og opplyste at det ikke var anledning til å gi oppfriskning i en situasjon som dette, hvor fristen for å begjære oppreisning forsettlig var overskredet. I advokatens frustrasjon over at det ikke kan benyttes rettsmidler mot beslutningen om å gi oppfriskning, truet advokaten forliksrådet med erstatningssøksmål dersom deres ulovlige beslutning påførte ham tap. Klager fikk da prompte svar fra forliksrådet om at de hadde ombestemt seg, og likevel ikke ville gi oppfriskning til motparten.

Eksempel 4:

En innklaget fikk avsagt en uteblivelsesdom mot seg. Han hadde vært syk da tilsvarefristen utløp. Han engasjerte advokat. Det ble fremskaffet legeattest og begjært oppfriskning. Det ble anført at det forelå gyldig forfall. Innklagedes advokat mottok deretter et standardbrev fra forliksrådet med beskjed om at dersom innklagede skulle få oppfriskning måtte han betale inn, foruten rettsgebyret ved oppfriskning, også idømte saksomkostninger i med uteblivelsesdommen. Det ble videre krevet at ikke bare det beløp som var betegnet saksomkostninger i uteblivelsesdommen, men også et annet og vesentlig høyere beløp som i uteblivelsesdommens domsslutning var beregnet som "utenrettslige kostnader" måtte innbetales.

Innklagedes advokat betalte inn hele det beløpet forliksrådet ba om, og sendte samtidig et brev hvor han ga uttrykk for at forliksrådets fremgangsmåte ikke var korrekt. Det ble anført at forliksrådet for det første måtte ta stilling til anførselen om at innklagede hadde hatt gyldig forfall, hvorefter han kunne få oppfriskning uten å innbetale saksomkostningene. Subsidiært anførtes at dersom rådet ikke fant å legge til grunn at han hadde hatt gyldig forfall, var det bare det beløp som i uteblivelsesdommen var betegnet som saksomkostnader som måtte deponeres, og ikke posten "utenrettslige kostnader". Innklagedes advokat insisterte på at forliksrådet tok stilling til disse spørsmålene.

Som svar mottok innklagede et kort standardbrev om at uteblivelsesdommen var oppfrisket fordi han hadde innbetalt saksomkostningene, og uten at brevet i det hele tatt var kommentert.

Eksempel 5:

I et forliksråd starter forliksrådets formann i oppfriskningssaker alltid forhandlingene med å erklære at uteblivelsesdommen oppheves. Dette til tross for at dommen jo i henhold til tvistemållovens § 348 skal stadfestes dersom en ny avgjørelse stemmer overens med uteblivelsesdommen.

Eksempel 6:

I en sak var det tatt ut forliksklage etter sameielovens § 15 fjerde ledd for å få oppløst et sameie i en fast eiendom, og klagers påstand var :

- 1. Sameiet mellom A og B oppløses og tvangssalg foretas av namsmyndighetene etter reglene i sameielovens § 15.*
- 2. B dømmes til å betale til A sakens omkostninger med tillegg av lovens forsinkelsesrente fra 14 dager etter dommens forkynnelse og til betaling skjer.*

Etter domsforhandlinger i forliksrådet ble det avsagt slik dom:

- 1. "B dømmes til innen to måneder fra dommens forkynnelse å utbetale til A 25% av verdien av sameiet. Verdien fastsettes etter offentlig takst. Fra den dato dommen er forkynt beregnes forsinkelsesrente med 8,75% pro anno.*
- 2. Den fremlagte oppgave over saksomkostninger blir å fordele med 50% på klager og 50% på innklagede. Beløpet utbetales til klager innen 2-to måneder etter dommens forkynnelse. Fra den dato dommen er forkynt regnes forsinkelsesrente med 8,85 % p.a."*

Her har altså forliksrådet avsagt en dom som ikke kan brukes til noe som helst. Så godt som alt er blitt galt. Det er intet som heter offentlig takst. Oppfyllelsesfristen er feil. Det beregnes forsinkelsesrente før kravet er fastsatt og før det er forfalt. Rentefoten for saksomkostninger er blitt feil. Beløpet som er idømt i saksomkostninger er ikke nevnt i domsslutningen, slik at den kan ikke fullbyrdes. Dommen er ikke i nærheten av partenes påstander eller anførsler.

Eksempel 7:

I en nabetvist vedrørende et gjerde stilte innklagede uten advokat. Under forhandlingene viste han rådsmedlemmene bilder han hadde tatt og som angivelig underbygget hans sak. Da advokaten som representerte klager ba om å få se bildene ble advokaten nektet dette av innklagede. Forliksrådet reagerte på dette og sa at advokaten måtte få se bildene. Dette nektet fortsatt innklagede, hvilket gjorde at forliksrådet kastet bildene til innklagede - hvoretter innklagede ble kastet ut av forliksrådet.

Advokaten begjærte da uteblivelsesdom ihht tvistemålsloven 280 siste ledd som sier: "Som uteblitt anses ogsaa den part ... som paa grund av sin optreden blir fratat ordet eller utvist, før mæglingen er sluttet."

Forliksrådet mente at det ikke var adgang til å avsi uteblivelsesdom i slike tilfeller, og da advokaten insisterte på uteblivelsesdom, ble også advokaten og klageren kastet ut. Klageren hadde for øvrig ikke sagt ett eneste ord i saken.

* * * *

SAKSBEHANDLING I FORLIKSRÅDENE

Alle domstoler, til og med Høyesterett, har som praksis at de henvender seg til advokatens kontor i forbindelse med berammelser, for å forsikre seg om at advokaten har anledning til å møte på det berammede tidspunkt. Dette gjelder ikke forliksrådene. Forliksrådene fastsetter suverent til hvilket tidspunkt det behager dem å behandle sakene og sender innkallinger til advokatene uten på forhånd å ha

sjekket om det passer. I de tilfeller hvor advokatene skal møte i forliksrådet vil dette svært ofte føre til utsettelse av saken.

I Oslo forliksråd er saksbehandlingstiden svært lang, en tid tilbake var den opptil 8-10 måneder. Advokaten som har tatt ut forliksklage får ikke se tilsvaret og får heller ikke beskjed om når saken er berammet før det er ca en måned igjen til møtet, selv om saken er berammet mange måneder tidligere. En kollega har gjentatte ganger henvendt seg til forliksrådet i en sak og bedt om å få tilsendt motpartens skriftlige tilsvaret uten at dette har avstedkommet noe som helst reaksjon fra forliksrådets side. Den lange saksbehandlingstiden i Oslo forliksråd fører således til en betydelig forsinkelse av sivile tvister.

MULIG LØSNINGER

I forslaget til ny tvistelov, Ot.prp. nr. 51 (2004 – 2005) er forliksrådene foreslått opprettholdt. Det synes ikke som om departementet i det hele tatt har stillet spørsmål ved ordningen. Som jeg ga uttrykk for innledningsvis bør ordningen med forliksråd avskaffes.

En ordning hvor uomtvistede inkassosaker kan sendes rett til namsmannen vil overflødiggjøre forliksrådet når det gjelder å få tvangskraftige avgjørelser i inkassosaker. Når det gjelder tvistesaker kan man i stedet opprette egne avdelinger ved tingsrettene, hvor unge jurister kan behandle sakene summarisk. Det kan f.eks. settes av ½-1 time for å se om en ung jurist kan få partene til å bli enige, og den samme unge juristen bør ha mulighet til å avsi en dom basert på den summariske behandlingen. Den av partene som er misfornøyd med dommen bør kunne bringe saken videre inn for tingretten på samme måte som med forliksrådsdommer i dag.

Jeg er ikke i tvil om at dette vil være en langt mer betryggende og effektiv ordning enn forliksrådene. Det vil dessuten gi unge jurister en interessant og verdifull praksis på et tidlig tidspunkt i deres karriere.